TÜRKBİTİG Kültür Araştırmaları Dergisi *Cilt: 5 Sayı: 2 2025 ss. 157-190*

EREĞLİ (KONYA) VE ÇEVRESİNDEKİ TÜRBELER ETRAFINDA GELİŞEN SÖZLÜ KÜLTÜR VE RİTÜELLER

Oral Culture and Rituals Developed Around the Tombs in and Around Eregli (Konya)

Safa Gökberk ÖZBEK[*] -Prof. Dr. Selçuk PEKER[**]

ÖZ

Ereğli, üç merkez ve yirmi sekiz taşra ilçeden oluşan Konya Büyükşehir Belediyesi siyasi sınırları içerisinde il merkezine 155 km uzaklıkta en büyük taşra ilçesidir. İlçe, Konya'nın Karapınar, Emirgazi ve Halkapınar; Niğde'nin Bor ve Ulukışla, Karaman'ın Ayrancı ilçeleri ile sınır komşusudur. Komşu olduğu ilçelerin ahalisi ile kültürel, ekonomik ve sosyal ilişkileri güçlüdür. Bu çalışmada Ereğli ilçesi ile sınır komşuları olan ilçelerde yer alan türbelerin tespiti yapılmış, türbeler hakkında alan yazınına ve sözlü kültüre dair bilgi verildikten sonra bu türbeler etrafında gelişen inanışlar gözlem ve görüşme yöntemleriyle incelenerek çeşitli değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Alan araştırması esasına dayanan çalışmada on dördü Ereğli, üçü Ulukışla ikisi de Ayrancı ilçesinde olmak üzere etrafında sözlü kültür ve ritüel gelişen toplam on dokuz türbe tespit edilmiş olup bu türbelerin en önemli ziyaret sebeplerinin çocuk sahibi olma, çocuğun geleceğiyle ilgili talepte bulunma, sağlığa kavuşma, günahlardan arınma ve yağmur isteme olduğu görülmüştür. Türbeler etrafındaki ritüellerin ise kurban sunma, mum yakma, mum yapıştırma, toprağı suyla ıslatıp içme, pilav dağıtma konularında yoğunlaştığı belirlenmiştir. Türbede gömülü olduğuna inanılan kişilerin başlıca eylem ve kerametlerinin hayvan donuna girme, orduya yardım etme, fethe vesile olma, yaz ayında kar taşıma olduğu; bazı türbelerde yattığına inanılanlar arasında kardeşlik veya arkadaşlık gibi yakınlık ilişkilerinin bulunduğu da yapılan tespitler arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Ereğli türbeleri, Osmanlı ordusu, atalar kültü, efsane, keramet.

ABSTRACT

Ereğli is the largest provincial district within the political borders of Konya Metropolitan Municipality, which consists of three central and twenty-eight provincial districts, 155 km from the city center. The district is located in Konya's Karapınar, Emirgazi and Halkapınar; It borders Bor and Ulukışla districts of Niğde and Ayrancı districts of Karaman. Its cultural, economic and social relations with the people of its neighboring districts are strong. In this study, the tombs located in the districts bordering Ereğli district were determined, and after giving information about the literature and oral culture about the tombs, the beliefs developed around these tombs were examined by observation and interview methods and various evaluations were made.

In the study based on field research, a total of nineteen tombs, fourteen of which are in Ereğli, three in Ulukışla and two in Ayrancı district, around which oral culture and ritual have developed, have been identified, and it has been seen that the most important reasons for visiting these tombs are to have children, to make demands about the future of the child, to regain health, to be cleansed of sins, and to ask for rain. It has been determined that the rituals around the tombs are concentrated on offering sacrifices, lighting candles, sticking candles, wetting the soil with water and drinking, and distributing rice. The main actions and miracles of the people believed to be buried in the tomb were to enter the animal frost, to help the army, to be instrumental in conquest, and to carry snow in the summer; It is also among the determinations made that there are close relations such as brotherhood or friendship between some tombs.

Keywords: Eregli tombs, Ottoman army, ancestor cult, legends, miracle.

[*] Millî Eğitim Bakanlığı, Akdiken Ortaokulu Türkçe Öğretmeni, Akçakale-Şanlıurfa/TÜRKİYE, safagokberk585@gmail.com, ORCID: 0009-0004-0717-8570.

[**] Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Konya/TÜRKİYE, speker@erbakan.edu.tr. ORCID: 0000-0003-4841-3640.

Derleme Makalesi/Rewiev Article

Geliş Tarihi/Received Date: 03/11/2025
Kabul Tarihi/Accepted Date: 08/12/2025
Yayımlanma Tarihi/Published Date: 12/12/2025

akademik intihal.net

GİRİŞ

Ereğli, coğrafi olarak İç Anadolu Bölgesi'nin güneydoğusunda, güneyindeki Toros Dağları'na 20 km mesafede konumlanan bir yerleşim merkezidir. Nüfusu önemli oranda tarım ve hayvancılıkla meşgul olan ilçede beyaz kiraz, siyah havuç, uzun kabak ve koyun yoğurdunun coğrafi tescil belgeleri alınmıştır. Ekonomisini ağırlıklı olarak tarım ve hayvancılık merkezli mesleklerin oluşturduğu ilçenin nüfusu 31 Aralık 2024 tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçlarına (ADNKS) göre 156.253 kişidir (URL-1).

1077 yılında Selçukluların fethiyle Türk hâkimiyeti altına giren Ereğli, İlhanlılarla Selçuklular arasındaki güç çatışmasının doğurduğu zafiyet sonucunda Karamanoğulları idaresine geçmiş, Osmanlıların bölgeyi ele geçirmesinden sonra zaman zaman el değiştirmiştir. 1467 yılında Fatih'in Karamanoğlu seferinden sonra bölgeyi Osmanlı kuvvetleri kesin olarak teslim almış ve Ereğli bu tarihten Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu tarihe kadar Osmanlı idaresinde kalmıştır. Millî Mücadele Dönemi'nde işgal kuvvetleri ve bozgunculara karşı gösterdiği kahramanlıktan bugüne Türkiye Cumhuriyeti'nin bir şehri olarak varlığını sürdürmektedir (Gürbudak, 2013: 26, 49).

Ereğli, bu köklü tarihinin neticesi olarak bünyesinde pek çok kültürel varlığı barındırmaktadır. Türk hâkimiyeti sonrasında vücut bulan kültürel varlıklardan birisi de Ereğli ve çevresindeki türbelerdir. Tespitlerimize göre Ereğli türbeleri bugüne kadar sadece şehir tanıtımı niteliğindeki birkaç eserin içinde küçük bölümlerde ele alınmıştır. Türbe ile insan etkileşimi dairesinde cereyan eden yaşantılar, toplumsal hayatın önemli bir parçasını oluşturduğu için Ereğli türbelerinin insan merkezli ele alınması bir zorunluluk hâline gelmiştir.

İslam öncesi Türk inanç sistemi üç temel ayak üzerinde bina edilmiştir: Gök Tanrı, kutsal yer-su ve atalar kültü. Günümüzde türbeler etrafında gelişmiş inançların kökleri, Türklerin İslam medeniyet dairesine dâhil olmadıkları dönemin en önemli inanç unsuru kabul edilen atalar kültüne götürülmektedir. Bu inanca göre atanın ölümünden sonra ruhu ve bedeni, hayattakilerle irtibatı kesmeden bir nevi yaşamaya devam eder. Onlar olağanüstü güçlere sahip olduğu için atalara saygı duyulur aynı zamanda atanın saygısızlığa karşı yaptırım uygulayacağı inanışı mevcuttur (Peker, 2015: 124, 127). Bu inanç sistemine sahip Türkler, atalar ruhuna yönelik pratikler geliştirmişlerdir. İslamiyet'in kabulüyle beraber ata ruhu inanışı veli özelliği gösteren kişilere yüklenmiş, inanışın izleri türbe, yatır gibi mekânlar etrafında devam etmiştir (Kaplan, 2022: 102, 105).

Türbeler etrafında tekrar eden pratikler, kültürel belleği geçmişten günümüze aktarır. Bu pratikler aynı zamanda ortak değerler etrafında kimlik oluşumuna hizmet ettiği için topluma aidiyet hissini pekiştirir. Pratiklerle birlikte türbeler etrafında yaşatılan sözlü kültür de kimlik inşasında önemli rol oynar (Ak, 2018: 19, 21). Bünyesinde kutsal güç barındırdığına inanılan türbelere kişisel problemler için çare aranması ve geleceğe dair beklentilerin gerçekleşmesi için sıkça başvurulmaktadır (Abanoz, 2023: 24, 25). Hatta türbelerin koruyucu gücünden yararlanılmak istenen kimi yerleşim yerlerinde, bir ölüye

bağlı olmadan bile ziyaret edilecek bir türbe tesis etme ihtiyacı hissedilmiştir (Çeribaş, 2021: 125-130).

Üzerinde çalışma yapılmaya devam eden kültür varlıkları olarak türbeler; psikososyoloji ve sosyoloji açısından dikkat çekmektedir. Ereğli yöresinde türbe ve insan etkileşimini konu alan çalışmaların eksikliği ortadadır. Hatta yöredeki türbeler, günümüze kadar herhangi bir çalışmayla akademiye kazandırılmamıştır. Bundan dolayı bu çalışma hem türbelerin toplu olarak tanıtılması hem de türbe ziyaretlerinin toplum-birey hayatındaki yerini ortaya koyması açısından değerlidir.

Ereğli ve çevresinde tespit edilip çalışmaya alınan on dokuz türbe sahasında, gözlem yöntemi kullanılarak ziyaretçilerin uygulamaları tespit edilmiş, araştırma problemiyle ilgili olarak görüşme tekniğiyle veriler toplanmıştır. Çalışma bölümlendirildiğinde, her türbe için oluşturulan özel başlıklar altında öncelikle türbelerin tarihleri ve özellikleri; devamında ziyaretçilerin pratik ve ritüelleri, son olarak da sözlü kültüre dair anlatılar yer almıştır.

1. Ereğli'de Mezarlar ve Türbeler

20. yüzyılın son çeyreğinde Karaman'ın il olması, Ayrancı'nın Karaman'a bağlanması, Halkapınar'ın ilçe olması vb. idari değişiklikler Ereğli'nin siyasi hudutlarında da değişikliğe yol açmıştır. Söz konusu değişikliklerin kültürel birlikteliğe zarar vermemesi için bu çalışma "Ereğli ve çevresindeki" mezarları kapsayacak bir alan haritası üzerinde gerçekleştirilmiştir. Böylece komşu illerin veya ilçelerin siyasi sınırları içerisinde yer almakla birlikte Ereğli ilçesiyle kültürel, sosyal ve ekonomik anlamda bütünleşik olan yerleşim yerlerindeki mezarlar da çalışmada ele alınarak konu bütünlüğünün bozulmasının önüne geçilmiştir. Coğrafyaya yabancı araştırıcıların daha kolay anlamaları için ekler kısmına bir de siyasi harita konulmuştur.

Ereğli'de yer alan mezar ve türbeler çalışmada alfabetik sıra ile yer alacaktır. Bu türbelerin listesi şu şekildedir:

Sıra	Türbe Adı	İli / İlçesi	Mahallesi/Köyü
1	Abitter Dede (Ebu Derda) Türbesi	Konya/Ereğli	Orhaniye Mah.
2	Ayran Dede Türbesi	Karaman/Ayrancı	Yeni Mah.
3	Bayraktar Dede Türbesi	Konya/Ereğli	Selçuklu Mah.
4	Budak Efendi Türbesi	Konya/Ereğli	Boyacıali Mah.
5	Bulgar Bozoğlan Türbesi	Karaman/Ayrancı	Bulgar Dağları
6	Cemaleddin Rufai Türbesi	Konya/Ereğli	Namık Kemal Mah.
7	Dedebey Türbesi	Konya/Ereğli	Boyacıali Mah.
8	Değirmenci Dede Türbesi	Konya/Ereğli	Türbe Mah.
9	Helvacı Dede Türbesi	Konya/Ereğli	Alpaslan Mah.
10	Katran Dede Türbesi	Niğde/Ulukışla	Şeyhömerli Köyü
11	Kenani Dede Türbesi	Konya/Ereğli	Tekke Mah.
12	Pirömer ve Adil Dede Türbeleri	Konya/Ereğli	Pirömer Mah.
13	Sütçü Dede (Mustafa Bey/Emetullah Hanım) Türbesi	Konya/Ereğli	Alpaslan Mah.
14	Şeyh Osman Türbesi	Niğde/Ulukışla	Şeyhömerli Köyü
15	Şeyh Ömer Türbesi	Niğde/Ulukışla	Şeyhömerli Köyü

16	Şeyh Şihabeddin Türbesi	Konya/Ereğli	Türbe Mah.
17	Şeyh Yusuf Türbesi	Konya/Ereğli	Büyükdede Köyü
18	Adsız Türbe 1	Konya/Ereğli	Hacımustafa Mah.
19	Adsız Türbe 2	Konya/Ereğli	Hacımutahir Mah.

1.1. Abitter Dede (Ebu Derda) Türbesi

Orhaniye Mahallesi'nde, aynı adla anılan mezarlığın ana yola bakan cephesinde, kabirler arasında yer alan türbedir. Mezarlığın yanında Ebu Derda Camisi de bulunmaktadır. Mezarlığa gelenler tarafından çokça ziyaret edilen bir türbedir. Müftülük ve belediye anonslarında "Ebu Derda" şekliyle ifade edilmesine karşın halk arasında ismin telaffuzu Abitter şeklinde gelişmiş ve yaşamıştır. Abitter, Ereğli ve çevresinde erkek çocuklara konulan isimlerden birisidir. Çocuğu olmayan gelinler, boyunlarında bir iple türbe etrafında yedi kez dolaştırıldıktan sonra dua etmekte, ardından üzerlik otu yakılıp gelinin bu dumanı içine çekmesi istenmektedir. Bu işlem sırasında ipin ucundan dinen hürmet edilen çocuk sahibi bir kadın tutmaktadır. Sonrasında ya kurban kesilmekte ya da topluluğa yemek verilmektedir. Dileği gerçekleşip çocuk sahibi olanlar yedi baharda adaklarını tekrarlamaktadır. Doğumdan sonra bebekleri yaşamayan aileler de türbeye gelip bebeklerinin sağ kalması için dua etmekte, kimi zaman kurban kesmektedir. Rüyada gördüğü için türbeye gelip şifa uman ziyaretçiler de vardır. Dileği gerçekleşen pek çok aile erkek bebeklerine Abitter adını koymuşlardır. Çocuk sahibi olan kimseler arasında cuma günleri mercimek pilavı dağıtanlar da vardır (Peker, 2009: 180-182).

Türbenin, peygamber döneminde yaşamış ve Müslüman olmuş sahabe Uveymur'un (Ebu Derda) makamı olduğu ihtimali üzerinde durulmaktadır (Konyalı, 1970: 544-546). Ebu Derda, peygamberin övgüsüne erişmiş, Kuran'ı hıfzetmiş ve hadisler nakletmiştir. Şam'a tayin edilerek bu bölgede görev yapan ilk Müslüman kadı olmuştur. Miladi 652 yılında vefat eden Ebu Derda'nın Şam'da bir mezarı; Anadolu'da ise Ereğli, Bartın ve İstanbul'da toplam üç makamı bulunmaktadır. Osmanlı resmi arşivlerinde Ereğli civarında neslinden kimselerin yaşadığı ve bu çevrede mezarının bulunduğuna dair varsayımda bulunabilecek bilgilere rastlanmaktadır (Peker, 2009: 177, 178). Ebu Derda'nın İstanbul seferine katıldığına dair sözlü rivayet de bulunmaktadır (KK-60). Bu rivayet hem Ereğli hem de Bartın'da anlatılmakla birlikte İstanbul'a ilk Müslüman seferi Ebu Derda'nın vefatından bir yıl sonra, 653'te yapıldığından ve vefatından ancak yüzyıllar sonra bu yerleşimlerin Müslümanlaşmasından dolayı, bu makamlarla ilgili başka görüşlere ihtiyaç vardır (Peker, 2009: 178). Türbenin tarihine dair, belgelere dayanan bu görüşle beraber makamın aynı isimli bir başka veliye ait olabileceği de akla gelebilir (Gürbudak, 1993: 92; Gürbudak, 2013: 68).

Türbenin yer aldığı Orhaniye Mahallesi'ne 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ağırlıklı olarak Tercan (Erzincan) ve Pülümür (Tunceli)'den göç eden Alevi vatandaşlar arasında türbede mum yakıp dilek dileyenler vardır (KK-10). Eski bir imam, rüyasında peygamber halifelerinin Abitter Dede Camisi'nde namaz kıldığını ve türbeyi ziyaret ettiklerini anlatmıştır (KK-10).

1.2. Ayran Dede Türbesi

Ereğli'ye 38 km uzaklıktaki Ayrancı ilçe sınırları içerisinde bulunan bir türbedir. Karaman iline bağlı Ayrancı'nın, Konya'nın Ereğli ve Karapınar ilçeleri ile Mersin'e sınırı bulunmaktadır. Toros sıradağlarının kuzeyinde konumlanan ilçe, Konya-Adana demiryolu güzergâhı üzerindedir. Ayrancı'ya Osmanlı'nın ve Kırım Hanlığı'nın dağılma sürecinde Sultan Abdülhamit döneminde Tatar Türkleri yerleştirilmiş, devamında Divle nahiyesinden göç eden ailelerle beraber nüfusu artınca nahiye olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nde, 1923'te Ayran Dede efsanesinden dolayı Ayrancı adını almıştır. Önceden Ereğli'ye bağlı bir nahiye olan Ayrancı, 1989'da Karaman'ın il olmasını müteakiben ilçe yapılarak Karaman'a bağlanmıştır (Ünlü, 2007: 7).

Ayran Dede, Ayrancı tren istasyonundan ilçe merkezine inen caddenin sol tarafındaki bir parkın içerisinde bulunan açık türbedir. Rivayete göre Yavuz Sultan Selim 1514'te Şah İsmail'le savaşmaya giderken ordunun su talebi olmuş, Hilmi Dede de bir soku taşına ayran dökerek askere ikram etmiştir. Küçük taştaki ayranın tükenmeden bütün orduya yetmesi üzerine kendisine Ayran Dede adı verilmiştir (Baş, 1974; Kaplan vd., 2022: 213).

Ayran Dede Türbesi kişisel taleplerin yanı sıra yağmur duası için de ziyaret edilmekte (KK-23, 40, 48), ayrıca türbe başında zaman zaman vatandaşlara yemek dağıtılmaktadır (KK-40, 48). Ayran Dede'nin mezarının bulunduğu kabristan kaldırılırken dedenin kerametiyle kabrine zarar gelmediği, kabri kaldırmak isteyen işçinin uğursuzluğa uğradığı anlatılır (KK-47, 59). Kepçenin dişi kırılmış, işçi üzerinde bulunduğu araçtan fırlatılıp atılmıştır (KK-59). Ayrıca kabrin çevresinden toprak alan bir vatandaşın atının yürümediği, ancak toprağı bırakınca atın kımıldadığı söylenir (KK-40). Dede bir vatandaşın rüyasına girmiş; rüyada karısının kabrinin üstü çiğnendiği için gazap getireceğini söylemiş, kabrin üstündeki okulun bu nedenle yandığı rivayet edilmiştir (KK-19).

Ayran Dede ile ilgili anlatılarda kardeşlerinden söz edilmekte ve Ziya Efendi adı da sıkça karşımıza çıkmaktadır. Ziya Efendi'nin kabri, Ziya Efendi Köprüsü adıyla anılan köprünün yanındadır. Rivayete göre Ziya Efendi, Çaldıran Seferi'ne çıkan Yavuz'un ordusunun köprüden geçmesine müsaade etmez. Sudan geçmek durumunda kalan ordudan iki asker boğulur. Sonradan bu iki askerin casus olduğu anlaşılır. Ardından Ziya Efendi sultana bir ibrik hediye eder. Sultan, Ziya Efendi'nin hediye ettiği ibrik üzerinde yazılı olan "Akşamki aşını sabaha bırak, aş olur; akşamki işini sabaha bırakma iş olur" sözünün anlamını yolda kavrar ve derhâl taarruzda bulunur. Bu sayede fetih gerçekleşir (Baş, 1974: 8, 9). Ziya Efendi bir vatandaşın rüyasına girip kabrinin tamir edilmesini istemiş ve bunun üzerine kabir tamir ettirilmiştir (KK-90). Ancak kimi kaynak kişilere göre bu rivayetin kahramanı kimi anlatılarda Ayran Dede, kimi anlatılarda Ziya Efendi olmaktadır. Bulgar Bozoğlan hakkında rivayet edilen bir anlatıda Bulgar Bozoğlan, dağdan kar yüklenip yaz ayında Ayran Dede'nin yanına, ayakkabı tamir dükkânına gelir. Kar, yaz sıcağına rağmen erimez. Bir süre sonra dükkâna bir kadın müşterinin gelmesiyle niyeti bozulan Bulgar Bozoğlan'ın karı erimeye başlar. Ayran Dede de kötü niyetinden dolayı karın eridiğini Bulgar Bozoğlan'a bildirir. (KK-65, 79, 90).

Ayran Dede'nin kardeşleri hakkında çeşitli rivayetler vardır. Üç, dört ya da yedi kardeşinin bulunduğu öne sürülmektedir. Yakınlarındaki bir zirvede yer alan Bulgar Bozoğlan'la ve ilçe merkezindeki Ziya Efendi ile kardeş olduğu rivayet edilir (Baş, 1974: 9). Kaynak şahıslardan alınan bilgiye göre türbenin bulunduğu arazi geçmişte mezarlıkken kabirler kaldırılmış, yalnızca Ayran Dede'nin kabri ayakta kalmıştır (KK-13, 47, 59). Bir zaman kabrin defineciler tarafından kazıldığı da söylenmektedir (KK-13, 19, 43).

1.3. Bayraktar Dede Türbesi

Selçuklu Mahallesi'nde, Abdurrahim İlkokulundan PTT'ye çıkan yolun sağında, çevresinden birkaç metre yüksekteki bir tepenin üzerinde bulunan yeşil yapılı bir türbedir. Çarşı merkezindeki iş yerlerinin arasında sıkışmış vaziyettedir. Tuğla ile örülmüş yapı geçmişte yıkılmış, betondan yapılma sanduka ile yan cephesi delikli olacak şekilde yeniden düzenlemesi yapılmıştır. Sandukasının başında bulunan gürz dolayısıyla savaşa katılan biri olarak anılan zatın gerçek kimliğini ve vefat tarihini gösteren bir ibare türbede yer almamaktadır (Konyalı, 1970: 539, 540). Bir çevre sakininin anlattığına göre eski türbe ayakta iken defineciler tarafından mezar kazılarak tahrip edilmiştir (KK-6, 30). Konyalı'nın 1970'lerde varlığından söz ettiği gürz, bugün türbede bulunmamaktadır.

Türbeyi çevre sakinleri ve zaman zaman diğer şehirlerden gelenler ziyaret etmektedir. Ziyaretçilerin bazıları salı günleri dilek dilemekte (KK-18, 73), bu ziyareti yedi salı boyunca yapanlar olmaktadır (KK-73). Türbeye rüya görüp hastalığının şifasını arama amacıyla gelenler de vardır (KK-6).

Bayraktar Dede'nin savaş meydanında kahramanlık gösterdiği rivayetleri de tespit edilmiştir. Anlatılanlara göre dede, harp sırasında bir askerin hayatını kurtarır ve ona memleketi ile ismini söyler. Ereğli'ye gelen asker, türbeyi bulur ve kendisini kurtaranın çoktan vefat etmiş bir dede olduğunu anlar (KK-81, 98).

1.4. Budak Efendi Türbesi

Boyacıali Mahallesi'nde, günümüzde kalıntısı bile kalmayan kale surlarının bulunduğu alanda alçak bir taş duvarla çevrili dört (günümüzde iki) mezardan ibaret bir kabirler kümesinde yer alan açık bir türbedir. Biri kitabeli iki kabirden meydana gelen bu kümedeki kitabeden, Budak Efendi'nin miladi 1551 yılında vefat etmiş Piri oğlu Budak Efendi olduğu anlaşılmaktadır. Âlim ya da sur önünde şehit düşen bir asker olduğu ihtimalleri dikkate alınabilir (Konyalı, 1970: 541, 542).

Çevrede ikamet eden bir çiftin anlattığına göre kabrin arka tarafında bir delik bulunmakta, burada mum yakarak dilek dileyenler olmaktadır. Parasızlık çeken bir kadının birkaç kez ziyaret ettiği mezarın yanındaki deliğe elini sokup mum yakarak bolluk talebinde bulunduğu, ardından eline altın ve para geldiği belirtilmiştir (KK-101). Dede, kabrin çevresindeki bir tandırlıkta bazı vatandaşlara görünmüştür. Bunun üzerine vatandaşlar aralarında, akşam vakitlerinde tandırlığa girilmemesini birbirlerine tembihlemişler, bu yasağı çiğnediklerinde dede tarafından çarpıldıklarını anlatmışlardır (KK-100). Bir anlatıcıdan da Bayraktar Dede, Dedebey ve Budak Efendi'nin kardeş olduğu bilgisi alınmıştır (KK-34).

1.5. Bulgar Bozoğlan Türbesi

Orta Torosların içlerinde, 2.730 metrelik bir zirvede yer alan bir türbe olup Ayrancı'nın Çat köyüne 20 km mesafededir. Günümüzde ağırlıklı olarak Mersin ve Adana'nın türbeye yakın ilçelerindeki Tahtacı Türkmenlerince sahiplenilen makamın Sünni ziyaretçileri de çoktur. Mersin Tahtacılar Derneği, Alevi Kültür Dernekleri gibi sivil toplum kuruluşlarınca on yılı aşkın bir süredir Ağustos ayı içerisinde geleneksel Bulgar Bozoğlan ziyareti yapılmakta olup bu ziyarette katılımcıların çoğunluğunu Pozantı, Kozan, Silifke, Mut, Anamur ilçelerinden gelen vatandaşlar oluşturmaktadır. 3 Ağustos 2025'te bu ziyaretlerin on dördüncüsü gerçekleştirilmiştir. Bulgar Dağı'nın adındaki "Bulgar" sözcüğü Cumhuriyetin ilk yıllarında Coğrafya Encümeni tarafından ele alınmış, Fuad Köprülü, değişik kaynaklarından faydalanarak adın, Balkanlara yerleşen Tuna Bulgarları'na dayandığı sonucuna varmıştır (Peker vd., 2023: 251-252).

Alevi Bektaşi şiiri geleneğinin yedi ulu ozanından kabul edilen 16. yüzyıl şairlerinden Kul Himmet'e ait bir şiirde Bulgar Bozoğlan adının geçmesi, Bozoğlan'ın 16. yüzyılda bilindiği şeklinde; yirminci yüzyıl Alevi âşıklarından Sivaslı Seyyid Mahzunî'nin şiirinde adının geçmesi de bölgeye uzak coğrafyalarda bile tanındığı şeklinde yorumlanabilir (Peker vd., 2023: 257-258). Yalman'ın eserinde Bulgar Dağı'ndaki en büyük dedenin Bulgar Bozoğlan olduğu ve türbenin içinde bir mağaranın varlığından söz edilir. Yalgın, Bulgar Bozoğlan Türbesi'ni ilk yapan ve geliştirenin Divle bucağından Halimoğlu olduğunu, türbede adaklar adandığını ve çocuk istendiğini söyler (Yalgın I, 1993: 284, 285). Tahtacılar Bulgar Bozoğlan'da kurban adayıp erkek çocuk sahibi olduklarında Ali, kız çocuğu sahibi olduklarında ise Eşe Fatma adını koymaktadır (Selçuk, 2004: 165). Ziyaret Tepesi olarak da adlandırılan zirvede Sünni vatandaşların da adak adadıkları ve çocuk talep ettikleri görülmektedir.

Bulgar Bozoğlan Türbesi yokuşlu ve patika bir yolun zirvesinde konumlanır. Kayadan bir zemin üzerinde harap olmuş eski türbe ile son yıllarda hemen yanına yapılmış yeni türbe bulunur. Türbede kişisel dilekler için çaput bağlama, kurban kesme gibi pratikler uygulanmaktadır. Derlemelerimize göre türbenin bir zaman tahrip edildiği, metfunun bedeninin sağlam olduğu, bazı kimselere rüyada görünerek kendisine tekrar abdest aldırmalarını istediği tespit edilmiştir. Kaynak kişilerimizin anlatımlarına göre metfun yıkanmış, namazı kılınmış ve tekrar yerine gömülmüştür (KK-55). Türbenin herhangi bir karayolu taşıtıyla çıkmanın imkânsız olduğu bir zirvede konumlanmış olması, zirvenin ölü gömmeyi imkânsız kılan topraksız bir kayalıktan oluşması gibi hususlar göz önüne alındığında Bulgar Bozoğlan'ın atalar kültüne bağlı olarak halk muhayyilesinde yaratılmış bir makam olduğu anlaşılır. Büyükdede köyünde görüştüğümüz bazı kişiler, bu türbeyi "Berendi'deki yatır" olarak zikretmiş yani Bulgar Bozoğlan ismiyle anmamışlardır. Onlara göre Şeyh Yusuf ile Berendi'deki yatır kardeştir (KK-53, 62, 71). Bulgar Bozoğlan'ın yaz ayında Ayran Dede'ye kar götürmesi ve karın erimesi ile ilgili anlatı, "Ayran Dede" başlığı altında verildiği için burada tekrar edilmemiştir. Kar götürme ile ilgili anlatılara başta Hasan Dağı olmak üzere ülkemizin farklı coğrafyalarındaki mezarlarda da rastlanmaktadır.

1.6. Cemaleddin Rufai Türbesi

Namık Kemal Mahallesi'nde, Namık Kemal İlköğretim Okulunun bahçesinde, etrafı telle çevrilerek korunan ve zeminden birkaç basamak aşağı inilerek içine girilen türbedir. Konumu ve penceresiz yapısından ötürü ışık almaz. Türbenin bulunduğu arazi bir zamanlar "nergâh" ismiyle de anılmıştır (Gürbudak, 1993: 69, 93). Konyalı, okul inşası sırasında zeminin altında kalan türbenin taştan yapılma kavisli bir kubbesi olduğunu söyler. İçeride yer alan taş sandukanın Cemal-üd-Din isimli bir şaire ait olduğunu ve Cemali mahlasıyla Ereğli'yi öven manzum parçalar yazdığını Evliya Çelebi'nin kaydettiğini belirtir. Genç Osman zamanında yaşayan şairin doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir (1970: 555). Çevre sakinlerinden aldığımız bilgilere göre türbenin bulunduğu okul alanında geçmişte bir akarsu, bir mezarlık bir de köprü vardır. Türbe ve köprü çatma taş usulüyle inşa edilmiştir (KK-24). Derlemelerde adından Celaleddin olarak bahsedenler de olmuştur (KK-24, 25).

Kaynak kişiler, bazı yaşlı vatandaşların, kişisel talepleri için cuma günleri türbeyi ziyaret edip dua ettiklerini anlatmışlardır (KK-25, 86). Türbeyi düzenli olarak temizleyen kadının rüyasına dede görünmüş, ona bir kız çocuğu dünyaya getireceğini ve o çocuğun suya düşerek öleceğini haber etmiştir. Dedenin rüyada söyledikleri aynen yaşanmış ve kız ölmüştür. Aynı şahsa başka bir rüyasında oğlunun olacağını söylemiş, ismini Celaleddin koymasını tembihlemiştir. Kadın da doğan çocuğuna Celaleddin ismini koymuştur (KK-25). Başka bir rivayete göre ise eline para geçen çocuğa annesi, parayı nereden bulduğunu sormuş; çocuk, parayı dedenin verdiğini söyleyince para bir anda kömüre dönüşmüştür (KK-24).

1.7. Dedebey Türbesi

Konyalı, Boyacıali Mahallesi'ndeki Budak Efendi Türbesi yakınında bir oda içinde Dedebey Türbesi'nin bulunduğundan söz eder. Şehit kabri olduğuna inanılan türbenin halk tarafından şifa bulmak ve adak adamak için ziyaret edildiğini dile getirir. Türbenin kitabesi bir ev inşaatının temelinde kullanılmak suretiyle yok edilmiştir. Yazar, önceleri sura bitişik olan bu türbenin 1970'lerdeki seyahatinde evin içine alındığına şahit olmuştur (1970: 543). Günümüzde söz konusu türbe de ev de mevcut değildir.

Türbenin ve evin somut varlığı yok olsa da o dönem o evde yapılan sohbetlerin etrafında oluşan sözlü kültür, günümüze kadar ulaşmış ve tarafımızdan tespit edilmiştir. Eskiden çok fazla kabrin bulunduğu muhitteki söz konusu türbeli evde zamanında Arap Naciye (Naciye Karı) adlı bir kadın kalmakta, türbenin bekçiliğini de yapmaktadır. Arap Naciye, tespit edemediğimiz bir tarihte vefat etmiştir. Merhumeyle sohbet edenlerin aktardığına göre, kendisi testiye su doldurur, dede de kendisine görünmek suretiyle cuma günleri gelip abdest alır, namaz kılar gidermiş. Dedenin iyiliği dokunduktan sonra Arap Naciye'nin maddi durumu düzelmiştir (KK-34). Zamanında kavuk şeklindeki bir taş ile bir sandukadan ibaret olan mezarın kitabesi yoktur. Kabrin Dedebey'e ait olduğunu kaynak şahsımıza Naciye Karı söylemiştir. O dönemde evin içine girip mezarı ziyaret edenler, bakımını üstlendiğinden dolayı Naciye Karı'ya para verirlermiş. Yıllar önce bina inşa etmek için yıkılan ev ve türbenin yerinde bugün Gübe İşhanı bulunmaktadır (KK-100).

1.8. Değirmenci Dede Türbesi

Türbe Mahallesi'ndeki Toprak Mahsulleri Ofisinin bahçesinde bulunan açık bir kabirdir. Standart kabirlerden daha büyük olup mermer taştan yapılmıştır. Kabrin tam ortasında oldukça uzun bir çam ağacı vardır. Bu çamın 1970'li yıllarda kabrin üzerine sonradan dikildiği belirtilmiştir. Hemen yanında delikli yuvarlak bir değirmen taşı vardır. Türbe civarında geçmişte su aktığı ve değirmen işletildiği söylenmektedir (KK-49). Ereğli'de yarım asır öncesinde kadar çalışan su değirmenlerinin varlığının bilinmesi bu söylentinin doğruluğunu güçlendirmektedir. Emekli bir ofis çalışanının, mezarın Değirmenci Dede olarak adlandırıldığını duymadığını sadece yatır olarak bildiğini anlatmasının yanında (KK-49) kabrin bir değirmenciye ait olduğunu anlatanlar da vardır (KK-28). Kabirde sonradan düzenleme yapılmış, taşı da yeşile boyanmıştır (KK-78). Anlatılana göre bir zamanlar şimdiki mezarın yerinde başka bir kabir vardır. Söz konusu kabir ücreti karşılığında define arayan biri tarafından yıkılmıştır. Sonrasında aynı yerde bu kabir inşa edilmiştir (KK-35, 78).

Değirmenci Dede'yi ziyaret edenler özellikle değirmen taşının deliğinden çocuklarını geçirmeyi denemekte, içinden geçen çocuğun günahsız olacağına inanmaktadır. Yakın zamanlara kadar kabirde dilek mumu yapıştırılacak bir yer de mevcuttur (KK-35, 78). Zayıf kalıp kilo alamayan bir çocuk için değirmen taşına ve mezara bir hoca dua okuyup çocuğu değirmen taşının deliğinden geçirmiştir. Bu uygulama üç Cuma devam ettirilmiştir. Ayrıca yakın zamana kadar mezarın üstüne ziyaretçiler tarafından şeker konulmuş, bu şekerleri gelen geçen çocuklar yemişlerdir (KK-87). Günümüzde kabir, Toprak Mahsulleri Ofisinin bahçesi içerisinde kaldığı için şeker koyma ritüeli ortadan kalkmış, sosyal sebeplerin etkisiyle de ziyaretçileri azalmıştır.

Değirmenci Dede mezarının yıpranmış hâldeki şeklini kaldırmaya çalışan bir kişinin bu teşebbüsünden sonra kaza yaptığına, bu sebeple kabrin tekrar yapılmasını istediğine dair inanmalar bulunmaktadır (KK-64). Kabri kazmaya gelen kepçenin dişinin kırılması sebebiyle bu işlemden vazgeçildiği de anlatılmıştır (KK-28) .

1.9. Helvacı Dede Türbesi

Meydanbaşı Mezarlığı'nda, Mustafa Bey Türbesi arkasında, kabristanın köşesinde yer alan bir türbedir. Geçmişte sülüs tarzı yazıların görüldüğü türbede sandukaya kürsi ayeti işlenmiştir. Kitabesinden türbede yatanın Ahi teşkilatı üyesi Ahi Zekeriyya olduğu anlaşılır (Bilici vd., 2005: 26, 27; Gürbudak, 1993: 92; Gürbudak, 2013, 68). Konyalı, kabrin yukarısında yer alan hasarlı türbeden söz ederken içinde bir zamanlar Helvacı Baba'nın çocuğu ve karısının mezarlarının yer aldığını, bu kabirlerin sonradan kaybolduğunu kaydetmiştir (1970: 547-550). Define arayanlar tarafından zarar verilmiştir (KK-97). Bugün yıkık dökük bir vaziyettedir.

Mezarlığı ziyaret edenlerden bazıları Helvacı Dede kabrine de dua okumaktadır (KK-31). Çevre sakinlerinden birinin anlattığına göre dede, harbe giden bir orduya helva yapıp dağıttığı için bu adı almıştır (KK-31).

1.10. Katran Dede Türbesi

Şeyh Ömer Türbesi ile ilgili saha araştırması esnasında varlığından haberdar olunan bir türbedir. Şeyhömerli köylülerinin, çevrede Şeyh Ömer'inkinden başka olağanüstü güce sahip Katran Dede adlı bir türbenin varlığından söz etmeleri üzerine bu türbe ile ilgili olarak neler bilindiği araştırılmış ve özellikle yağmur dualarının mekânı olan bu türbenin varlığından haberdar olunmuştur. Bazı köylüler, Sapyatak Dağı denilen dağda Katran Dede mezarının, köyün girişindeki ziyaret mevkiinde de adsız bir mezarın bulunduğunu söylemişlerdir (KK-2, 5, 12, 51, 94). Köy yolu üzerindeki ziyaret mevkiinde yer alan mezar, o bölgede birçok kaza gerçekleştiği için yapılmış (KK-94), yoldan geçenlere kazaya uğramamaları için mezarda dua etmeleri tavsiye edilmiştir (KK-51, 94). Ziyaret mevkii, köylülerce Yavuz Sultan Selim'in bir doğu seferi esnasında konakladığına inandıkları yere verilen addır. Söz konusu mevkide oluşturulan mezar çok yenidir. Mermer mezarın bulunduğu alan tel örgü ile çevrilmiş, mezar alanına bir de Türk bayrağı dikilmiştir. Mezar taşındaki kitabe kimliği meçhul kişilerce sökülmüştür.

Kaynak şahıslar Katran Dede Türbesi ile ilgili çok şey anlatmışlardır. Anlatılanlara göre türbede kurban kesilmekte, yağmur duası yapılmaktadır (KK-94). Katran Dede'nin bir hastaya, mezarı başında dua okuyan bir çocuğa (KK-2), mezarını ziyaret eden bir yetişkine göründüğü (KK-51), civarda yayılan deveyi çalmaya yeltenen hırsızı yakınlardaki bir ağacı hareket ettirerek savuşturduğu (KK-5) anlatılmaktadır. Köyde, Şeyh Ömer ve diğer evliyaların birbirini ziyaret ettiklerine de inanılmaktadır (KK-2, 93). Bir kaynak kişi, Şeyh Ömer, Katran Dede ve Bozoğlan Dede'nin toplam yedi kardeşten oluşan bir ailenin fertleri olduğunu anlatmıştır (KK-3).

Varlığından saha çalışması esnasında haberdar olduğumuz Sapyatak Dağı ve Katran Dede Türbesinde Kasım (2025) ayı içerisinde bir yağmur duası yapılacağını köyün sosyal medya sayfasından öğrenmemiz üzerine yağmur duasını gözlemlemek, törene katılmak ve yeni bilgiler elde etmek mümkün olmuştur. Köy muhtarlığı, 21 Kasım 2025'te köy camiinde kılınacak Cuma namazının ardından Katran Dede Türbesi'nde yağmur duası yapılacağını duyurmuştur. Muhtarlığın duyurusu para yardımı kabul edilmeyeceği; yardımların kurban, su, ekmek bağışı olarak verilmesi bilgisini de içermektedir. Söz konusu tarihte köye gidilmiş, Cuma namazını müteakiben tarlalar ve tepeler arasından açılmış toprak yoldan köyün 7,5 km güneydoğusundaki türbeye ulaşılmıştır. Aynı anlarda Ulukışla istikametindeki toprak yoldan çok sayıda aracın da türbenin bulunduğu tepeye ulaştığı görülmüştür.

Türbe; Ulukışla ilçesini, Torosları, Hasan Dağı'nı gören tepede; briket duvarla çevrilmiş bir avluda sonradan dikilmiş iğde, alıç ve çam ağaçlarının arasında betonla çevrilmiş açık bir mezardır. Mezarın doğal kayaçtan kesilmiş mezar taşında "*Merhum Katıran Dede Haziretleri Ruhuna Fatiha*", mermerden yapılmış ayak taşında "*Kem bakmayın Evliyaya / Kevni mekan ilindedir / Hürmet eylen evliyaya / Sırrı Sübhan dilindedir*" dörtlüğü ile "*Evliya ullahtan merhum katıran dede hazretleri ruhuna fatiha, kabir tamir tarihi 15.9.1997*" yazısı işlidir. Mezar, yaklaşık dokuz metre uzunluğu ile dikkati çekmektedir.

21.11.2025 tarihinde Ulukışla Kaymakamlığı ve Belediyesi tarafından organize edilen yağmur duasına Ulukışla protokolü tam kadro katılmış, iki büyük kazanda kavrulan etlerle misafirlere ikramda bulunulmuştur. Ulukışla müftüsünün önderliğinde toplu olarak tövbe istiğfar ve yağmur duası edilmiş, duanın ardından ortaokul öğrencileri tarafından çam fidanı dikme etkinliği gerçekleştirilmiştir. Törene Altay köyü Kazaklarının da içinde olduğu yüzlerce vatandaşın katıldığı görülmüştür, Tören alanında katılımcılarla yapılan sohbetlerde Katran Dede'nin katran kaynattığı için bu adla anıldığı; tepenin sarplığından dolayı "sarp yatak" olarak anıldığı ve "Sapyatak Dağı" adını aldığı bilgileri derlenmiştir. Görüştüğümüz kişiler, Katran Dede'nin çevredeki yedi dede ile kardeş olduğunu söylemişler ancak yedi kardeşin adını tam olarak sayamamışlardır. Bir katılımcı bu kardeşlerin isimlerini -yönleri de eliyle göstererek- Hasan Dağı'ndaki Hasan Dede, Bulgar Dağı'ndaki Bulgar Dede, Ulukışla tarafındaki Sansar Dede ve Dikmen Dede, Şeyh Ömer ve köy çıkışındaki ziyaret yatırı olarak yediye tamamlamıştır. Mezarın, atalar ve dede kültlerine bağlı olarak halk muhayyilesinde yaratılmış bir ziyaret yeri olduğu aşikârdır.

1.11. Kenanî Dede Türbesi

Tekke Mahallesi'nde ermiş olarak bilinen bir zata ait olduğu söylenen türbedir. Başında bir kitabeyle beraber bulunmaktayken hasarlı durumundan dolayı mezar yenilenmiş ancak kitabesi kaybolmuştur. Halk arasında savaşlarda bir askere yardımı dokunduğu, ona ismini ve memleketini söylediği, Tekke Mahallesi'ne gelen askerin de zatın bir dede olduğunu öğrendiği anlatılır (Gürbudak, 2013: 69). Kenanî Dede'nin Kıbrıs Barış Harekâtı'na katıldığına da inanılmaktadır (KK-44).

1.12. Pirömer ve Adil Dede Türbeleri

Şehrin merkezinde ticari alanların en yoğun olduğu bölgelerden birinde yer alan Pirömer Mahallesi'nde, Fatih (Çarşı) Camisi ve parkının yakınında iki binanın arasında sıkışıp kalan bir türbedir. Geçmişte bir dükkânın içerisinde kalan yapı sonradan ayrılmıştır (KK-82). Günümüzde bir iş hanının duvarına bitişik, camlarından içeriye göz atılabilen ve önünde tanıtım tabelası bulunan küçük bir yapıdır. Anlatılana göre önceleri arazisi kabristanken diğer mezarlar kaldırılmış, geriye sadece bu türbe bırakılmıştır. Türbede Mevlevi dervişi olduğu öne sürülen Adil Dede ile kimliği meçhul bir zatın kabri bulunmaktadır. Meçhul kimliğe ait olan kabrin Pirömer'e ait olduğu varsayılmaktadır (Gürbudak, 2013: 69).

Türbe, yer yer hem Ereğli'den hem de çevre illerden az sayıda ziyaretçiye ev sahipliği yapmaktadır (KK-82). Türbe civarında yaşayan bir anlatıcı, dedenin savaşlara katıldığını belirtmiştir (KK-46).

1.13. Sütçü Dede (Mustafa Bey/Emetullah Hanım) Türbesi

Meydanbaşı Mezarlığı'nın yol kenarında, dışı yeşil boyalı, kubbesi sağlam bir türbedir. Kubbesinin önünde serpuş taşları vardır. Yola bakan pencerelerinden ışık alır. İçerisinde iki sanduka bulunmaktadır. Bunlardan biri, Şeyhülislam İsmail Efendi'nin kızı ve Şeyhülislam Çelebizade'nin karısı olan Emetullah Hanım'a aittir. Emetullah Hanım'ın hac yolunda vefat ettiği, Ereğli'de türbesinin yapıldığı ihtimali düşünülmektedir. Diğer kabir, Mısır valiliği

yapmış olan İbrahim Paşa'nın dört yaşındaki oğlu Mustafa Bey'indir (Konyalı, 1970: 551-555; Gürbudak, 1993: 90, 91; Gürbudak, 2013: 67, 68). Önce Mustafa Bey defnedilmiş, kitabesine bir şiir işlenmiştir. Emetullah Hanım 79 yıl sonra defnedilmiş ve kabir taşına vefat yılı olarak Hicrî 1192 (Miladi 1758) işlenmiştir (Bilici vd., 2005: 27). Türbe hakkında bilgisine danıştığımız kaynak kişilerin tamamı, içerideki kabirleri ayırt etmeden türbeyi Sütçü Dede olarak adlandırmıştır.

Özellikle sütü olmayan kadınların, sütlerinin bollaşması (KK-21, 25, 73) ya da kız çocuklarının sağlığı ve istikbali için (KK-73) türbeye müracaat edildiği anlatılmaktadır. Türbenin önünden su aktığı dönemlerde (yarım asır veya daha öncesi) kadınlar bu sudan içip türbede namaz kılarak dua etmişler, türbenin kenarındaki açık kısımdan attıkları kavurgaları veya bulgurları kapalı kısmın hemen bitiminde toplayarak yemişlerdir (KK-25). Bir anlatıya göre bazı kadınlar bu kavurga veya bulgur yeme işlemi sırasında koyun gibi melemişlerdir. Geçmişte türbeye çaput bağlama gibi ritüellere de rast gelinmiştir (KK-97). Türbe, önünden küçük akarsu geçtiği dönemlerde Bulgur Dede olarak da adlandırılmıştır. Bir rivayete göre dede, harbe giden orduya himmet etmek için süt dağıtmıştır (KK-31). Bu sebeple de Sütçü Dede ve Sütlü Su Baba olarak da anılmıştır.

1.14. Şeyh Osman Türbesi

Şeyhömerli köyü, Ereğli-Adana makasının 25. kilometresinde güneye kıvrılan tali yol üzerindeki ilk köydür. Şeyh Osman Türbesi, Şeyhömerli köyünde bulunan bir kabirdir. Şeyh Osman, yakın geçmişte yaşamış, tüccarlıkla meşgul olmuş, 1976 yılında vefat etmiştir (KK-94). Yaşadığı dönemde kerametlerinden ötürü çevresinden saygı gören ve bazı vatandaşların şeyh (şıh) olarak benimsediği biridir (KK-21, 94). Tanıklarının gördüğü ve inandığı kerametler dolayısıyla hafızalarında güçlü bir yer edinmiştir. Anlatılana göre kabri, önce Ereğli'nin Çerkez Mezarlığı'nda yer almaktayken mezarlığın bir bölümünden yol geçmesi planlanınca sevenleri tarafından tahminen 1984 yılında Şeyhömerli köyüne taşınmıştır (KK-94).

Şeyhi tanıyanlar kabrini ziyaret etmektedir (KK-94). Şeyh Osman hakkında birinci ağızdan veya dolaylı pek çok keramet anlatılır. Aynı anda iki farklı mekânda görünerek tayyimekân edip vatandaşları hayretlerde bıraktığı söylenir (KK-94, 20). Şeyh Osman, bir cuma namazına katılmaz ve köylüleri kuşkuda bırakır. Namaz çıkışında yeşil hurma dalları ve hurmalarla karşılarına çıkıp Mekke'den geldiğini söyleyince halk bu keramete şaşırır (KK-21). Bir köylünün arabasından koyun düşmüş ancak koyunun düştüğünü köylü fark etmediği hâlde şeyh olaydan haberdar olmuştur. Pazarda malını satamayan tüccarın malına dokunup hayır temennide bulunmuş, tüccarın malına bereket gelmiştir (KK-94). Karşısındakilerin neler yaşadığına şahit olmadığı hâlde içlerini okumuş ve bazı kehanetlerde bulunmuştur. Cüzdanını düşüren bir kişiye olayı görmediği hâlde cüzdanını kaybettiğini haber etmiştir. Karnelerinin kötü geleceğinden kaygılanan öğrencilere karnelerinin iyi olduğunu müjdelemiş ve bu kehanet gerçekleşmiştir (KK-21, 22, 66).

1.15. Şeyh Ömer Türbesi

Bir üst başlıktaki Şeyh Osman bahsinde konum bilgisini verdiğimiz Şeyhömerli köyüne ad veren türbedir. Köy mezarlığının içerisinde kare planlı, kubbeli düzgün bir yapıdır. Şeyh Ömer'in -eski adı Semavün olan bu köyde- rivayete göre 4. Murat döneminde 1600'lü yıllarda yaşayan veli bir kişi olduğu belirtilmektedir. Hayatı boyunca çevresinden saygı görmüş, kitabeye göre Miladi 1669'da vefat etmiştir. Türbesi, vefatından sonra Şeyh Yakup tarafından yaptırılmıştır. Kitabesinde türbeyi yapanın ismi, yapılış tarihi ve şeyhe dair bir temenni yazılıdır (Cihangir vd., 2023: 7556). Köyde şeyhin menkıbesine ithafen düzenli olarak pilav şenliği yapılmaktadır (KK-45, 92, 102). Şenlik, çiftçiler harmana başlamadan, genellikle Haziran ayı içerisinde düzenlenmektedir. 2020 pandemisi boyunca icra edilemeyen şenliğin 2024 yılında on dördüncüsü düzenlenmiştir (KK-94).

Köy ahalisi ve çevre halkı özellikle hasta çocuklarına şifa ve bebek sahibi olma talebiyle türbeyi ziyaret etmektedir. Bazı ziyaretçiler kurban kesmekte ve etini yoksul insanlara dağıtmaktadır. Bu ritüeli uyguladıktan sonra dileklerinin gerçekleştiğini söyleyenler epeyce fazladır (KK-11, 25, 93, 94, 95, 102). Bazı ziyaretçiler de hasta çocuklarının şifa bulması için türbedeki toprağı ıslatıp çocuklarına içirmektedir (KK-33).

Köylülerin anlattığına göre IV. Murat Bağdat Seferi sırasında köy yakınında konaklar. Sultanın konakladığı alan, bazı kaynak kişilerce köyün giriş yolu üzerindeki Ziyaret Mevkii olarak tanımlanır (KK-3, 5, 95, 102). Şeyh Ömer, ordunun ihtiyacını karşılamak üzere yiyecekler hazırlar. Yiyecekler bitip tükenmeden bütün orduya yeter. Bir başka anlatıda Şeyh Ömer'in sultana bir ibrik hediye ettiğinden bahsedilir. İbriğin üzerinde beklemeden derhâl harekete geçilmesine dair bir yazı vardır. Sultan bu tavsiyeye uyar, taarruz eder ve fethi gerçekleştirir (KK-3, 5, 45, 51, 67, 95). Şeyh Ömer yararlıkları sayesinde sultanın takdirini kazanır. Sultan seferden sonra köyün sınırını belirler, köyün gençlerini askerden muaf eder ve köylüye vergi istisnası getirir (KK-8, 33, 95, 102). Bu kerametiyle beraber Şeyh Ömer'in sultana Genç Osman adlı delikanlıyı mutlaka orduya almasını tavsiye ettiği rivayet edilir. Genç Osman, kelle koltukta savaşıp kahramanlık gösterdikten sonra şehit olur (KK-5, 46, 51, 95, 96). Bu anlatılardaki ibrik hediye etme rivayeti, Ayran Dede için de anlatılmaktadır. Yine bunun gibi sultana orduya alması tavsiye edilen Genç Osman da 120 kilometre ötedeki Aksaray ilinin Gençosman beldesine adını veren ve 17. yüzyıl şairi Kayıkçı Kul Mustafa'nın şiirinde adı geçen Genç Osman'dır.

Şeyh Ömer Türbesi, sahada hakkında çok fazla anlatı tespit etiğimiz bir mekândır. Bunlardan birine göre iaşe için dedeye başvurmaya giden askerler, yolda karşılaştıkları bir yılanı taşlarlar. Biraz sonra dede, kızının yaralanmış parmağını görür. Dolayısıyla kızının yılan donuna büründüğü düşünülür (KK-92). Bir başka rivayette askerler yine bir yılana taş atarlar, ardından dedenin yanına vardıklarında onun elinin yaralandığı görülür. Dede aile efradıyla beraber askerlere iaşe dağıtır (KK-51). Gecenin bir yarısı bir adam, ezan sesi duyduğunu söyleyerek türbeye namaz kılmaya gider. Dedeye cemaat olup namaz kılar, ardından dede ona gitmesini buyurur. Hâlbuki gecenin yarısı, ezan vakti değildir. Eve döndüğünde karısı da bu olan bitene şaşırır (KK-95). Sıra dışı vakitte türbeye namaz

kılmaya gitmeye dair bir anlatı da Büyükdede'de tespit edilmiştir. Bu konunun iki farklı türbede tekrarlanması dikkat çekicidir.

Şeyhin hem rüyada hem gerçek hayatta köylülere göründüğünü anlatan rivayetler de mevcuttur. Çocuğu konuşamayan birine rüyada görünüp türbede kurban kesmesini buyurmuş, adağın ardından çocuk şifa bulmuştur (KK-12). Bir vatandaşa beyaz bir gölge gibi görünüp onun korkudan bayılmasına sebep olmuştur. Bir zaman, türbeden gürültüler geldiğine, dışına çıkınca gürültülerin kesildiğine tanık olunmuştur (KK-88). Şeyhin tarla işiyle uğraştığı ve yabani hayvanların çevre tepelerden inip ona yardım ettiği de rivayet edilmiştir (KK-5, 8).

Türbe etrafındaki anlatıların arasında zararlı eylemlerde bulunanlara ceza verilmesi de vardır. Türbe civarında odun toplayan, ağaç kesen ve hırsızlık yapanlara fiziki olarak zarar verilmiştir (KK-5, 51, 95). Cezalardan vergi memurları da payını almış, vergi toplamak için gelen tahsildar, duvardan duvara çarpılarak geldiğine pişman edilmiştir (KK-95). Bir başka anlatıya göre tahsildar köylüye ağır bir vergi kesmiş, dönüş yolunda arkasından şiddetli bir darbe almıştır (KK-51). Şeyh Ömer'in bedduasına uğrayan bir vatandaşın soyundan gelenlerin uğursuzluk yaşadığı bu durumun hâlen devam ettiği de anlatılanlar arasındadır (KK-5, 8).

1.16. Şeyh Şihabeddin Türbesi

Türbe Mahallesi'ndeki Şeyh Şihabeddin Camisi'nin avlusunda yer alan açık türbedir. Mahalle, adını bu türbeden almıştır. Ereğli türbeleri içerisinde tarihi kayıtlar bakımından en eski olanı ve üzerine en çok akademik çalışma yapılan türbe budur.

Karamanoğlu Beyliği'nin hâkim olduğu coğrafyanın tamamı 1476'da Osmanlı topraklarına katılmış ve aynı tarihte beylik topraklarını kapsayan mülk ve vakıf tahriri yapılmıştır (Yörük, 2009: 15-16). Zaviye, mescit ve türbeden oluşan külliye, Fatih adına Ereğli vakıflarını yazan tahrir emini Muslihüddin tarafından "Makbul Şeyh Şihab-üd-Din zaviyesinin vakfı, padişahın hükmüyle Şeyh Sinan'ın tasarrufundadır…" cümlesiyle kayda alınmıştır. (Konyalı, 1970: 498). Türbe ile ilgili akademik ilk tespitleri İbrahim Hakkı Konyalı, 1943'teki ziyaretinde yapar ve türbenin bulunduğu muhitte kapalı türbe, açık türbe, cami, derviş odaları, zikir salonu, tabhane ve kervansaraydan oluşan tarihi bir külliyenin mevcut olduğunu söyler. 1966'daki ziyaretinde bunların birçoğunun yok olduğunu üzülerek anlatır. Türbede kimlerin gömülü olduğu ile ilgili olarak ulaştığı kaynaklardaki ve kaynak kişilerdeki bilginin muhtelif olduğunu dile getirir. Dinledikleri arasında Kanuni Sultan Süleyman'ın boğdurduğu oğlu Şehzade Mustafa'nın naaşının Bursa'ya nakledilene kadar bu külliyede gömülü olduğu da vardır (1970: 497-499). Külliyede 1984-87 yılları arasında kazı çalışması yapılmış, kazı sonucunda türbenin, mescidin kuzeydoğu köşesine sonradan inşa edildiği anlaşılmıştır (Karamağaralı, 1990: 255, 258).

Türbenin Ereğlili Şeyh Şihabeddin'e mi yoksa Şeyh Şihabeddin Sühreverdî'ye mi ait olduğu konusu, ahilik çalışan araştırmacıların çeşitli eserlerinde (Hacıgökmen, 2010; Ürkmez vd., 2020; Ersay vd., 2023) ele alınmaktadır. Konuyla ilgili müstakil bir çalışmaya

göre türbe, Karamanoğlu Süleyman Bey'in kızı Nasiha Hatun tarafından köklü bir tamirat ve düzenlemeye tabi tutulmuştur. Kapalı türbedeki üç mezarın Nasiha Hatun ve çocuklarına ait olduğu söylenmektedir. Açık türbedeki bir Selçuklu dönemi lahdinin üzerine bozuk Arapça ve bozuk Farsça ile bir kitabe yazılmıştır. Kitabede mezarın Şeyh Şihabeddin Sühreverdî'ye ait olduğu belirtilmek istenmiştir. Hâlbuki Sühreverdi'nin mezarının Bağdat'ta olduğu kaynaklarda sabittir (Bayram, 2003: 175-176).

Ünlü Türkmen sofi Evhadüddin Hamid el-Kirmani'nin "Menakıb-ı Şeyh Evhadüddin-i Kirmani" adlı Farsça menakıpnamesinde aslen Ahlatlı olan iki gencin ahiliğe gönül verdikleri ve babalarından kalan serveti ahilik yolunda harcadıklarından söz edilmektedir. Menakıpnamenin Gelibolulu Muhyiddin tarafından yapılan tercümesinde bu iki kardeşin Ereğlili Bedreddin ve Şihabeddin oldukları ifade edilmektedir. Niğdeli Kadı Ahmet'in Veled-üş Şefik adlı eserinde iki gençten Şeyh Bedreddin-i Yaman Emir ve Şeyh Şihabeddin-i Çoban Emir adlarıyla bahsedilir. Bu bilgilerden hareketle açık türbedeki kitabeye sonradan eklendiği anlaşılan Sühreverdi ifadesi yanlıştır; türbe, Ereğlili Şeyh Şihabüddin'e aittir. (Bayram, 2003: 177-181).

Halk arasında talepleri için zaman zaman türbeye mum yapıştıranlar olmuştur (KK-77, 89). Kanuni'nin oğlu Şehzade Mustafa öldürüldükten sonra bir süre bu türbede gömülü kalmıştır (KK-89). Türbe şehir merkezinde ve okullar arasında kaldığı için ziyaretçisi ve dua edeni çoktur.

1.17. Şeyh Yusuf Türbesi

Büyükdede köyüne ad veren türbedir. Köy mezarlığı içerisinde kare biçiminde, yeşil kubbeli, taş ve mermerden ibaret bir yapıdır. Köylüler arasında köyde bu türbe dışında başka mezarların varlığına, bu mezarlarda gömülü olduğuna inanılan kişilerin de birbirleriyle kardeş olduğuna inanılmaktadır (KK-55, 56, 62, 63, 99). Köy içindeki muhayyel mezarların kardeşliğinden başka köydeki türbe ile yakın coğrafyadaki türbeler arasında da akrabalıklar kurulmuştur. Köylüler, Büyükdede ile Şeyh Ömer, Bulgar Bozoğlan, Erenler Tepesi'ndeki yatır arasında farklı kardeşlik ilişkileri kurmaktadır (KK-62). Bazı kaynak kişiler evliyaların yedi (KK-26, 53, 62, 69, 71, 84, 99), bazıları üç kardeş olduğunu söylemektedir (KK-25, 56). İki anlatıcı, kardeşlerden birisinin köyün İvriz'e bakan düzlüğünde, yüzeyinde at silüeti olan toprak zeminde; diğerinin Erenler'deki dağda, benzer at resimli yüzeyde yattığını dile getirmiştir (KK-56, 99). Büyükdede Türbesi, Şeyh Yusuf olarak da adlandırılmaktadır (KK-62, 68, 84, 85, 99). Dedeye önceleri kim olduğu bilinmeden inanıldığını, sonradan Şeyh Yusuf olduğunun anlaşıldığını dile getirenler de vardır (KK-1, 56, 84). 1968-69'da İvriz Öğretmen Okulu'nda millî güvenlik dersleri veren bir albayın, Karaman arşivlerine başvurup bu bilgiyi öğrendiğini ve bunu derslerinde öğrencilerine anlattığını da albayın öğrencisi olan bir anlatıcı dile getirmiştir (KK-84). Dedenin Bilal Habeş'in soyundan geldiğine de inanılmaktadır (KK-1, 53, 62, 85, 99). Türbe, geçmişte defineciler tarafından tahrip edilmiştir (KK-62). Çocuk talebiyle türbeyi ziyaret edenlerden bazılarının kurban kestiği bilinmektedir (KK-55, 57, 62).

Dede, köylülere Şeyh Ömer Türbesi'nde tespit ettiğimiz gibi hem rüyada hem de günlük hayatta görünebilmektedir. Dedenin, bazı köylülerin rüyasına girerek susadığını

(KK-99) ya da türbenin temizlenmesini söylediği (KK-63) anlatılmaktadır. Bazı vatandaşlar türbedeki testiye su doldurduklarını, bu suyun da bir hafta içerisinde bittiğini ifade etmişlerdir (KK-55, 56, 62). Dede, bir kaynak kişinin rüyasında yeşil cübbeyle kürsüye oturarak vatandaşlara takrirde bulunmuş (KK-62) bir başka kişinin rüyasında beyaz sakallı olarak görünmüştür (KK-99). Dedenin köyün altındaki pınardan su alıp taşıdığına şahitlik edenler olmuştur (KK-9, 54, 56, 70, 85). Türbe yakınında köylülere beyazlık olarak görünenin dede olduğuna inanılmaktadır (KK-9, 17). Bir zaman, bir evin kapısı birkaç defa açılmış, açılırken gıcırdamış, bunun üzerine ev sakinleri dedenin evi ziyaret etmekte olduğunu söylemişlerdir (KK-54, 55). Dedenin otuzlu yaşlarda genç biri olduğu, asker kıyafeti giyerken görüldüğü anlatılmaktadır (KK-55). At üzerinde gelip köylü bir kadından azık istemiş, kadın onu başından savınca dede atın heybesini kadına vermekten vazgeçmiştir. Sonradan bu heybenin ağzına kadar altınla dolu olduğu kanaatine varılmıştır (KK-55). Dedenin savaşlara katıldığını bizzat söylediği de anlatılmaktadır (KK-56, 57, 69, 99). Türbeyi tahrip eden kişiler dede tarafından sıkıntıya uğratılmıştır (KK-56). Köyün başka bir noktasında dedenin kardeşinin metfun olduğuna inanılmakta, bu mezardan çevre köylerde görünen bir ışık parladığı anlatılmaktadır (KK-25, 26, 61, 99).

Türbenin bakımını yapan kadın, kış mevsiminde kar yağarken yalın ayak türbeye namaz kılmaya gitmiş, kocası bu sıra dışı olaya hayret etmiştir. Sıra dışı bir zamanda veya şekilde türbeye gitme motifi, Şeyhömer'le ilgili anlatılarda da karşımıza çıkmaktadır (KK-25). Bazı anlatılarda Büyükdede'deki eski caminin arka kısmında başka bir yatırın varlığından söz edilmekte, bu mezardan kimi zaman sıra dışı sesler geldiği ifade edilmektedir. Geçmişte bir kişi, hastalığından dolayı şifa bulmak için söz konusu mezarın yanında uyumuştur (KK-63).

1.18. Adsız Türbe-1

Hacı Mustafa Mahallesi'nde olduğu söylenen, ismi ve konumu bilinmeyen türbe, bir anlatıcının hatırında yaşamaktadır. Kaynak kişi, geçmiş yıllarda bu türbenin bir evin içinde bulunduğunu, bir kadının da türbenin bakımını üstlendiğini ifade etmiştir. Bakımı üstlenen kadının boş testisinin dolduğunu, yanına seccade konulan kabrin kenarının ıslandığını anlatmıştır. Türbenin bulunduğu evin yıkıldığını ve yerine apartman yapıldığını aktarmıştır (KK-25). Hâliyle türbenin bakımını üstlenen kadının testisini dolduran da abdest almak suretiyle mezarın kenarını ıslatan da türbede yattığına inanılan kişidir.

1.19. Adsız Türbe-2

İlçenin tek alışveriş merkezleri Park Site'nin tam karşısındaki apartmanın giriş kapısının yanında açık bir mezar vardır. Anlatıldığına göre bu mezar önceden eski bir evin içerisindeyken üzerine apartman yapılınca yatır binayı yıkmış, bu yüzden mezar bina dışına alınmıştır. Mezarın üzerinde kokarık adlı bir ağaç yeşermiştir. Ayrıca sarhoş bir zabıta memuru, mezarın üzerine idrarını yaptığı için yatır onu ikaz etmiş, ardından ona vurmuş ve hafızasını kaybettirmiştir (KK-24).

2. Türbeler Hakkında Genel Değerlendirme

Türbeler, Türk milletinin İslam öncesi dönemden günümüze, etrafında inanış geliştirdiği önemli kültürel ve inançsal yapılardır. Mezarların (türbe, kabir, yatır vd.) birey ve toplum hayatındaki etkisi ve önemi azalan bir eğilim gösterse de bu etkinin tamamıyla bittiği söylenemez. İnsanlar türbelerin kutsal olduğuna inanarak bu sosyokültürel yapılar etrafında çeşitli pratikler geliştirmiş, bazı sözlü kültür ürünleri geliştirmişlerdir. Bu çalışmada bir kısmı daha önceki birkaç yazılı kaynakta yer alan bir kısmı yapılan saha araştırmasında tespit edilen 19 mezarın etrafındaki inanışlar ve ritüeller tespit edilmiş, kaynak kişilerden alınan bilgiler her mezarla ilgili başlık altında ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Bütün bu çalışmaların sonunda şu tespitlere ulaşılmıştır:

Alan yazını, çoğunlukla türbelerin somut mimarisine ve türbede yattığına inanılan şahsın tarihi kişiliğine odaklanmış bu hususlarla ilgili tarihi belgeleri ele almıştır. Alan yazınında somut mimariye ve tarihi şahsiyete sahip olmayan mezarlar hakkında sınırlı bilgi vardır. Bunun temel sebebi, ülkemizde halk biliminin çok genç bir bilim olması ve mezarların kültürel varlığının araştırılması ihtiyacının halk bilimine paralel olarak önem kazanmasıdır. Bu çalışmada türbeleri, mezarları, makamları, yatırları ziyaret eden ya da onların somut varlığıyla bir arada yaşayan kaynak şahıslara başvurulmuş, kaynak şahısların inanışları, yaşayan pratikleri ve sözlü kültür ürünleri tespit edilmiştir.

Buna göre, türbe ziyaretlerinin temel sebebi kişisel taleplerdir. Ziyaretlerde türbenin ve sahibinin kutsallığından faydalanarak isteğin gerçekleşmesi arzulanmaktadır. Sağlık sebebiyle bebeklerini emziremeyen kadınlar şifa bulmak için özellikle Sütçü Dede'ye gelmekte, çocuk sahibi olmak isteyen kadınlar Şeyh Ömer, Şeyh Yusuf, Ebu Derda gibi türbeleri ziyaret etmektedir. Yağmur duası için Katran Dede'ye çıkılmaktadır. Sağlığa kavuşma, çocuğa/gence istikbal talep etme, günahlardan arınma diğer ziyaret sebepleri arasındadır.

Ziyaretçiler türbeye adap ve saygı çerçevesinde yaklaşmaktadır. Taleplerinin gerçekleşmesini isteyen ziyaretçilerin bir kısmı türbeler etrafında çeşitli ritüeller gerçekleştirmektedir. Bunlar; kanatlı hayvan kesip etini dağıtma (Şeyh Yusuf, Şeyh Ömer, Abitter Dede), küçükbaş hayvanı adak olarak kesme (Şeyh Ömer), mum yakma (Değirmenci Dede, Budak Efendi), mum yapıştırma (Abitter Dede "Şeyh Şihabiddin"), çaput bağlama (Sütçü Dede, Bulgar Bozoğlan), toprağı suyla ıslatıp içme (Şeyh Ömer), türbenin önündeki akarsuya yiyecek atıp yeme (Sütçü Dede), pilav dağıtma (Abitter Dede, Ayran Dede), belli günlerde (Cemaleddin Rufai) veya düzenli aralıklarla ziyaret etme (Bayraktar Dede), dua etme, türbe çevresinde dönme ve tütsü dumanı kullanmadır (Abitter Dede).

Mezarlar hakkındaki sözlü kültürde çok sayıda keramet görmek mümkündür. Günümüzde mezarda yatanın canlı olduğuna inanılmasa bile gerektiğinde bir canlı gibi hayatın akışını ve insanları etkilediğine dair inanışlar vardır. Mezarda yatan, doğal olarak mezarın somut varlığının da sahibidir. O, mezara zarar verilmesini engeller, buna yelteneni cezalandırır (Ayran Dede, Şeyh Yusuf, Değirmenci Dede). Mezarın üzerine inşa edilen yapıya zarar verir (Adsız Türbe 2). Rüyada birilerine görünüp mezarının veya türbesinin yapılmasını ya da bakımını ister (Ziya Efendi, Şeyh Yusuf). Mezar civarından bir şeyler

alınmasına kızar ve almaya yelteneni zarara uğratır (Şeyh Ömer Ayran Dede). Kimi zaman pınardan su taşırken görünür (Şeyh Yusuf), kimi zaman insanlara maddi yardımı dokunur (Budak Efendi, Cemaleddin Rufai). İşlenen bir kabahat sebebiyle yardım etmekten vazgeçtiği olur (Şeyh Yusuf). Bazı kabahatler işlendiğinde insanları çarpar (Şeyh Ömer, Adsız Türbe 2). Köylünün koruyucusu olarak algılandığı için vergi tahsildarını cezalandırır (Şeyh Ömer). Bazen olaylara doğrudan müdahale etmeyip türbe yakınındaki ağacın dalıyla hırsızı kovalar (Katran Dede). Mezarda kimi zaman sıra dışı sesler duyulur (Büyükdede'deki bir yatır).

Türbelerin somut mimarisi ve türbede gömülü olanın kimliği halk nazarında oldukça bütünleşiktir. Çoğu zaman türbeden mi yoksa türbede yatandan mı söz edildiği cümlenin bağlamından anlaşılır. Keramet taşıyan bir olay, somut bir türbe/yatıra atfedilmeyebilir ancak bu keramet, veli/dede anlatılarından iz taşır. Bunun bir örneği Dedebey ve Budak Efendi türbelerinin yakınında ikamet eden bir kadının anlattıklarında mevcuttur. Bu kadın, bebeğini dünyaya getirdikten sonra rüyasına bir dede girer ve ona "Dışarıya elbiseler koydum, kimseye anlatma!" der. Ancak kadın dışarı çıktığında elbise göremez (KK-34). Kadın, anlatıdaki bu dedeyi hiçbir türbeyle ilişkilendirmemiştir. O mahaldeki türbelerin etrafında gelişen anlatıların etkisiyle kendiliğinden bir inanış geliştirmiş ve sözlü kültür meydana getirmiştir. Rüyasında kendisine görünenin bir dede olduğu kanaatine varmış, ancak bu dedeyi o mahaldeki türbelerin hiçbiriyle ilişkilendirmemiştir.

Kaynak kişilerin hafızalarında çok sayıda efsane, menkıbe, keramet yaşamakta ve bunlar -istisnaları dışarıda tutulduğunda- büyük bir inançla anlatılmaktadır. Hayvan kılığına girme (Şeyh Ömer), hayvanları çalıştırma (Şeyh Ömer), orduya tükenmez erzakla yardım etme (Şeyh Ömer, Ayran Dede), padişaha ferasetli tavsiyelerle fethe vesile olma (Şeyh Ömer, Ayran Dede), askere fiilen yardımı dokunma (Sütçü Dede, Helvacı Dede, Ayran Dede, Şeyh Ömer), yaz sıcağında eritmeden kar taşıma (Bulgar Bozoğlan) bunlar arasında sayılabilir.

Çalışmada ziyaret kültürünün hem yerleşim merkezli hem de çevredeki yerleşim alanlarını kapsayacak şekilde diğer türbelerle beraber ele alınmasının gerekliliği görülmüştür. Bunun sebebi halkın, türbeler arasında akrabalık, yakınlık bağları kurma eğiliminde olmasıdır (Kartal, 2017: 59, 60). Kaynak kişiler, aralarında kilometrelerce mesafe olsa bile Ayrancı civarındaki Bulgar Bozoğlan mezarı ile Halkapınar yakınındaki Şeyh Yusuf veya Ulukışla yakınındaki Şeyh Ömer türbeleri arasında kardeşlik bağı oluşturmaktadır. Ayran Dede ve Bulgar Bozoğlan'ın ortak menkıbeleri de kurulan bu kardeşlik bağıyla alakalıdır. Yine bunun gibi şehir merkezindeki Dedebey, Bayraktar Dede ve Budak Efendi'nin kardeş olduklarına da yaygın şekilde inanılmaktadır. Katran Dede, çevredeki altı türbe ile ilişkilendirilmekte ve yedi kardeş olarak anılmaktadır. Bu çalışmada da sosyal ve kültürel ilişkilerin siyasi sınırları aştığı, farklı ilçelerdeki (Ereğli, Ayrancı, Halkapınar, Ulukışla) mezarlar arasında akrabalık, kardeşlik gibi ilişkiler kurulduğu görülmüş, inanış ve ritüellerde genelin dışında özel benzerlikler tespit edilmiştir. Mesela, Şeyh Yusuf, Ayran Dede ve Şeyh Ömerli türbelerini bazı anlatıcılar üç, bazı anlatıcılar yedi kardeşe bağlamakta ancak yedi kardeşe bağlayanlar diğer kardeşlerin adlarını

sayamamaktadır. Türbelerde yatanların birbirinin kardeşi mi arkadaşı mı olduğu konusu hafızalarda belirsizdir. Büyükdede'deki bir kaynak kişi, köy içindeki mezarların kardeşlere ait olduğuna inanırken aynı köydeki bir başka kişi, köyündeki türbede yatan ile bir başka köydeki türbede yatanı kardeş veya arkadaş olarak algılamaktadır.

Etraflarında ritüel gelişen türbeler hususunda Değirmenci Dede dikkat çekmektedir. Bu açık türbedeki değirmen taşının deliğinden çocuk geçirme, ahali tarafından yıllar boyunca devam ettirilmiştir. Yine bunun gibi Sütçü Dede Türbesi'nde gerçekleştirilen suya kavurga/bulgur atıp yeme eylemi de kadınlar tarafından bölgedeki akarsu kurutulana kadar yaşatılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ereğli ilçesi ile ilçeye komşu Ayrancı (Karaman) ve Ulukışla (Niğde) ilçelerinde alan araştırması temelli gerçekleştirilen bu çalışmada etrafında inanış ve ritüel gelişen toplam 19 türbe ele alınmış, türbenin ve sahibinin etrafında gelişen sözlü kültür ürünleri değerlendirilmiştir.

Kültürü nesilden nesile aktaran somut mekânlar olarak düşünüldüğünde türbelerin fiziki varlıklarının sürekliliği, millî kimlik açısından önem arz etmektedir. Karamanoğulları, Selçuklu, Osmanlı dönemlerinde kale içi (sur içi) tabir edilen kent merkezinde vücut bulan türbeler, günümüzde ekonominin hayat bulduğu ilçe merkezinde kalmaları ve acımasız şehirleşme sebebiyle kısmen yok olmuş, kısmen de işyerleri arasında sıkışmış vaziyettedir. Bu kültür varlıklarının yerel yönetimlerce gözetilmesi ve şehir imar planlarının yok olmalarını önleyici şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Konyalı tarafından 1970'te kayda geçirilen ancak günümüzde fiziki varlığına rastlanmayan Dedebey Türbesi bu konunun somut örneklerindendir.

Türbe ziyaretlerinin çocuk sahibi olma, çocuğun geleceğiyle ilgili talepte bulunma, sağlığa kavuşma, günahlardan arınma gibi konularda; ritüellerin ise kurban sunma, mum yakma, mum yapıştırma, toprağı suyla ıslatıp içme, pilav dağıtma konularında yoğunlaştığı belirlenmiştir. Türbelerde gömülü olduğuna inanılan kişilerin başlıca eylem ve kerametlerinin hayvan donuna girme, orduya yardım etme, fethe vesile olma, yaz ayında kar taşıma olduğu; bazı türbelerde yattığına inanılanlar arasında kardeşlik veya arkadaşlık gibi yakınlık ilişkilerinin bulunduğu da tespit edilmiştir.

Şehir merkezinde türbe etrafında, köylerde ise bütün köy genelinde atalar kültünün canlı olarak yaşadığı; Şeyhömerli, Büyükdede gibi köylerde türbelerin sosyal hayatı düzenleyici rolünün ön plana çıktığı gözlemlenmiştir. Pek çok ilde örnekleri görülen türbeler arasındaki kardeşlik veya akrabalık ilişkisi, Ereğli türbelerinde de canlı olarak karşımıza çıkmıştır.

Çevre köylerde doğmuş ancak an itibarıyla Ereğli'de yaşayan vatandaşlarla yaptığımız görüşmelerde özellikle Karacadağ köylerinde de "dede" adıyla anılan kült mezarların varlığı ortaya çıkmaktadır. Bu köyler büyük oranda göç verdiği için söz konusu mezarlar etrafında gerçekleştirilen ritüeller azalmıştır. Köylerdeki yağmur duası gibi etkinliklerden de ancak tesadüfen haberdar olunabilmektedir. Literatüre kazandırma adına bu mezarlar etrafındaki

sözlü kültürün derlenmesi için daha kapsamlı çalışmalar yapılabilir. Böylece Anadolu'nun çıplak gözle görüldüğünden çok daha derin kültürel köklere sahip olduğu görülecektir.

KAYNAKÇA

ABANOZ, Süleyman (2023). "Ziyaret Dindarlığı Üzerine Psikososyolojik Bir Araştırma: Hacı Bayram-ı Veli Örneği", *Kocatepe İslami İlimler Dergisi*, 6 (1), ss. 20-39.

AK, Muammer (2018). "Kültürel Kimlik ve Toplumsal Hafıza Mekânları Olarak Ziyaret Yerleri", *Turkish Studies,* 13 (3), ss. 13-25.

AKTAŞ CANSIZ, Meral (2019). "Nitel Veri Toplama Teknikleri", *Eğitimde Araştırma Yöntemleri,* ed. Haluk Özmen ve Orhan Karamustafaoğlu, Konya: Pegem Akademi.

BAŞ, B. Süleyman (1974). *Ayrancı Bucağı Çevre İncelemesi,* Konya: Yeni Kitap Basımevi.

BAYRAM, Mikâil (2003). "Ereğli'de Medfun Olan Şeyh Şihabü'd-din Makbul Kimdir?", *Türkiye Selçukluları Üzerine Araştırmalar*, Konya: Kömen Yayınları.

BİLİCİ, M. Arif, Hilmi EREL ve Fethi ERTEKİN (2005). *Ereğli ve Yöresi, Herecieia Kybistra*, Konya: Memleket Gazetesi Basımevi.

CİHANGİR, İ. Serhan ve Kadriye AKMEŞE ALEV (2023). "Somut Olmayan Kültürel Miras Perspektifinde Veli Kültleri (İnanç Önderleri) ve Yemek: Niğde Şeyh Ömerli Köyü Pilav Ayran Şenliği", *International Social Sciences Studies Journal.* 9 (113), ss. 7552-7563.

ÇERİBAŞ, Mehmet (2021). *Kadirli Folklorunda Eski Türk İnançları,* Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.

ERSAY YÜKSEL, Ayşe (2023). "Beylikler Döneminde Anadolu'da İnşa Edilen Ahî Yapıları Hakkında Bir Değerlendirme", *Diyanet İlmi Dergi*, 59 (4), ss. 1305-1338.

GÜRBUDAK, Tevfik (1993). *Zaman Sürecinde Ereğli*, Konya: Arı Ofset Matbaacılık.

GÜRBUDAK, Tevfik (2013). *Tarihte Ereğli Ereğli'de Folklor,* Konya: Koza Yayıncılık.

HACIGÖKMEN, M. Ali (2010). "Selçuklular Zamanında Ereğli'de Ahiler Hakkında Bir Araştırma", *Pursuit of History*, 2 (4), ss. 105-120.

İNANIR, Ahmet (2014). "XVI. Yüzyıl Osmanlı Fetvalarında Ahilik", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 36, ss. 103-138.

KAPLAN, Haktan (2022). *Türk Kültüründe Ziyaret Olgusu*, Konya: Palet Yayınları.

KAPLAN, Haktan ve Selçuk PEKER (2022), "Konya Efsanelerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi", *Eğitim Araştırmaları 2022,* ed. Hafize Gümüş ve Menşure Alkış Küçükaydın, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları.

KARAMAĞARALI, Beyhan (1990). "Ereğli Şeyh Şihâbü'd-Din Sühreverdî Külliyesi Kazısı", *Vakıf Mevzuatının Aksayan Yönleri; Kıbrıs Vakıf idaresi Çalışmaları ve Türk Vakıf Medeniyetinde Vakıf Eski Eserlerin Restorasyonu Seminerleri Ankara 5-7 Aralık 1989*, Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü, ss. 255-278.

KARTAL, Atila. (2017). "Konya'da Türbeler Etrafında Oluşan Adlandırmalar", *Turkish Academic Research Review*, 2 (3), ss. 55-67.

KONYALI, İ. Hakkı (1970). *Âbideleri ve Kitâbeleri ile Konya Ereğli'si Tarihi*, İstanbul: Fatih Matbaası.

PEKER, Selçuk (2009). "Ereğli (Konya) Kaynaklı Bir Erkek Adı: Abitter", *1. Ulusal Konya-Ereğli Kemal Akman Meslek Yüksekokulu Tebliğ Günleri*, 1, ss. 176-187.

PEKER, Selçuk ve Haktan KAPLAN (2023). "Orta Torosların Zirvesinde Bir Kutsal Mekân: Bulgar Bozoğlan", *Kahramanın Mitik Yolculuğu Prof. Dr. Fuzuli Bayat Armağanı*, ed. B. Atsız Gökdağ ve Esra Çam, İstanbul: Ihlamur Akademi, ss. 251-270.

SELÇUK, Ali (2004). "Tahtacıların Doğum ile İlgili İnanç ve Uygulamalarına Fenomenolojik Bir Yaklaşım", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 16, ss. 163-180.

URL-1: https://nvi.gov.tr/konya/istatistikler (11.05.2025)

ÜNLÜ, Barış (2007). *Ayrancı'nın (Karaman) Coğrafi Etüdü*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÜRKMEZ, Rauf. K. ve M. Ali KAPAR (2020). "Menkıbevi Kayıtlara Göre XIII. Yüzyıl Anadolusu'nda Evhadi Dervişlerinin Yayıldığı Şehirler", *Buhara'dan Konya'ya İrfan Mirası ve XIII. yy. Medeniyet Merkezi Konya*, ed. Dilaver Gürer ve Murat Şimşek, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi.

YALMAN (YALGIN), A. Rıza (1993), *Cenupta Türkmen Oymakları*, II, Ankara: Kültür Bakanlığı.

YÖRÜK, Doğan (2009). *XVI. Yüzyılda Ereğli Kazâsı*, Konya: Dizgi Ofset.

KAYNAK KİŞİLER[1]

KK-1: Osman Akça, Ereğli/Büyükdede, 1960, ilkokul, Temmuz 2025.

KK-2: Hatice Akkaya, Ulukışla/Şeyhömerli, ?, tahsili yok, Ekim 2025.

KK-3: Nurdane Akkaya, Ulukışla/Kılan, 1960, ilkokul, Ekim 2025.

KK-4: Hasan Hüseyin Aksu, Ayrancı, 1959 Temmuz, ?, Temmuz 2025.

KK-5: Bekir Altınkaya, Ulukışla/Şeyhömerli, 1948, ilkokul, Ekim 2025, ninesinden.

KK-6: Adnan Altıntaş, Ereğli, 1971, lise, Eylül 2022.

KK-7: Hasan Aydın, ?, 1953, ilkokul, Eylül 2022.

KK-8: Osman Aydoğan, Ulukışla/Şeyhömerli, 1927, ilkokul, Kasım 2025.

KK-9: Burhan Balcı, Ereğli/Büyükdede, 2008, ortaokul, Eylül 2025.

KK-10: Mehmet Balcı, Ereğli, 1956, lise, Eylül 2025, Ulu Cami hocası Abdullah Tekin'den.

KK-11: Besim Süleyman Baş, Ayrancı, 1941, önlisans, Ekim 2025.

[1] Kaynak kişi bilgileri "ad, soyad, doğum yeri, doğum tarihi, eğitim durumu, derleme tarihi ve (varsa) kimden öğrendiği" sıralamasıyla verilmiştir.

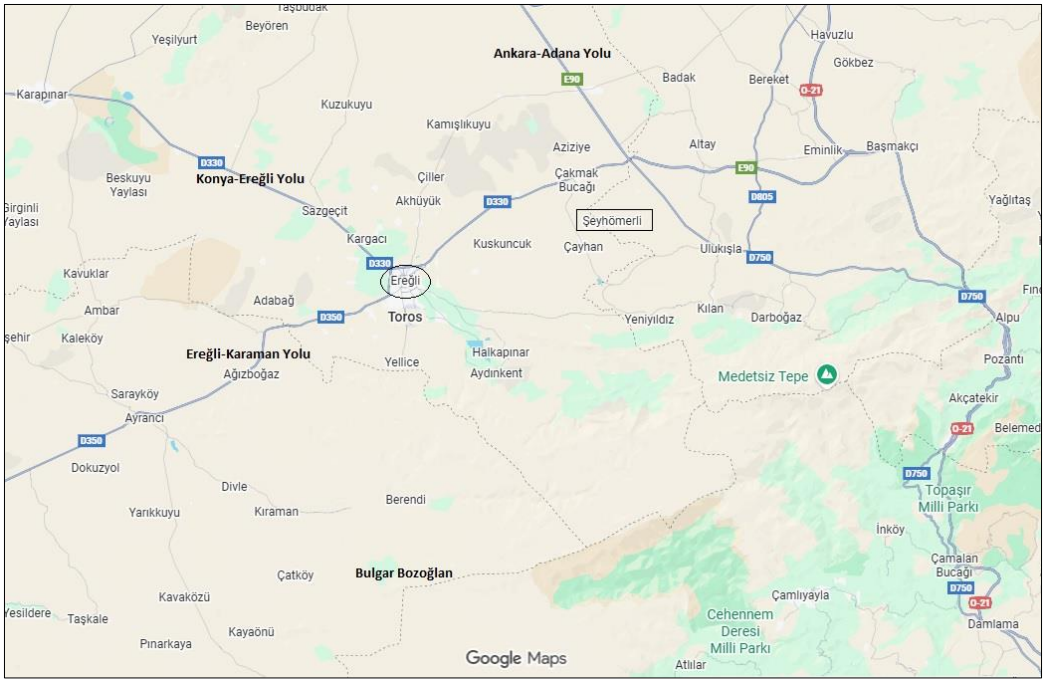
KK-12: İbrahim Başbudak, Ulukışla/Şeyhömerli,1952, ilkokul, Ekim 2025.
KK-13: İsmail Bozkurt, Ayrancı/Hüyükburun, 1941, ?, Temmuz 2025.
KK-14: Ahmet Boztaş, Ayrancı/Dokuzyol, 1963, öğretmen, Eylül 2025.
KK-15: Berat Camcı, Ayrancı, 1982, ?, Temmuz 2025
KK-16: Yavuz Candan, Ayrancı, 1964, lisans, Temmuz 2025.
KK-17: Emirhan Çakıl, Ereğli/Büyükdede, 2012, ilkokul, Temmuz 2025.
KK-18: İsmet Çelik, ?, 1952, lise mezunu, Eylül 2025.
KK-19: Nazmiye Çelik, Ayrancı, 1956, ?, Eylül 2025.
KK-20: Meryem Çoban, Ayrancı/Divle, 1977, ?, Eylül 2025.
KK-21: Seyit Çölgeçen, ?, 1940, öğretmen, Mayıs 2025
KK-22: Yaşar Demircan, ?, 1944, önlisans, Mayıs 2025, bizzat yaşamış.
KK-23: Mustafa Derici, Ayrancı, 1937, ?, Eylül 2025.
KK-24: Fırat Doğan, ?, 1940 ilkokul, Mayıs 2025.
KK-25: Firdevs Doğan, Ereğli/Tont, 1940, Temmuz 2025.
KK-26: Zeki Dönmez, Ereğli/Büyükdede, 1960, ?, Eylül 2025.
KK-27: Ali Elvan, Ayrancı, 1982, ?, Eylül 2025.
KK-28: Hamit Eren, ?, 1956, lise, Eylül 2022.
KK-29: Mustafa Erkek, Ayrancı, 1959, ortaokul, Eylül 2025.
KK-30: Mehmet Emin Göksel, ?, 1958, lise, Temmuz 2025.
KK-31: Meryem Gümüştaş, ?, 1953, tahsili yok, Temmuz 2025.
KK-32: Melek Gündoğdu, Ayrancı/Kayaönü, 1950, ?, Eylül 2025
KK-33: Döndü İlhan, Ereğli/Vanlı, 1954, ilkokul, Ekim 2025
KK-34: Adını Vermedi, Budak Efendi'yi anlattı, Nisan 2025.
KK-35: Adını Vermedi, Değirmenci Dede'yi anlattı, Temmuz 2025.
KK-36: Adını Vermedi, Ebu Derda'yı anlattı, Nisan 2025.
KK-37: Adını Vermedi, Sütçü Dede'yi anlattı, Temmuz 2025.
KK-38: Adını Vermedi, Şeyh Şihabeddin'i anlattı, Eylül 2023.
KK-39: Adını Vermedi, Şıh Ömer'i anlattı, Ekim 2025.
KK-40: Emine İşler, Ayrancı, 1951, ?, Eylül 2025.
KK-41: Şerife İşler, Ayrancı, 1954, ?, Eylül 2025.
KK-42: Hasan Karavelioğlu, ?, 1949, ilkokul, Mayıs 2025.
KK-43: Hasan Karayel, Ayrancı, 1954, ?, Eylül 2025
KK-44: Fahrettin Kartal, ?, 1944, ilkokul, Mayıs 2025.
KK-45: Ömer Kaymakçıoğlu, Ulukışla/Şeyhömerli, 1950, ilkokul, Ekim 2025.

KK-46: Hüseyin Kılıç, ?, 1963, lise, Eylül 2022.
KK-47: Ferdane Kılıçer, Ayrancı, 1931, ?, Eylül 2025.
KK-48: Zürriyet Kılıçer, Ayrancı, 1963, ?, Eylül 2025.
KK-49: Hüseyin Koçak, Ereğli, 1940, ?, Ağustos 2025.
KK-50: Nuriye Konukçu, Ereğli/Çayhan, 1948, tahsili yok, Ekim 2025.
KK-51: Osman Konukçu, Ulukışla/Şeyhömerli, 1940, ?, Ekim 2025.
KK-52: Alihan Korkmaz, Ayrancı, 2002, ?, Eylül 2025.
KK-53: Ali Köymen, Ereğli/Büyükdede, ?, ilkokul, Temmuz 2025.
KK-54: Nurgül Köymen, Ereğli/Büyükdede, 1972, ilkokul, Temmuz 2025.
KK-55: Zehra Köymen, Ereğli/Büyükdede, 1956, ilkokul, Temmuz 2025.
KK-56: Mustafa Kurnaz, Ereğli/Büyükdede, 1982, ilkokul, Temmuz 2025.
KK-57: Duran Kurnaz, Ereğli/Büyükdede, 1959, ilkokul, Temmuz 2025.
KK-58: Durmuş Kuzucu, Ereğli, 1948, yüksekokul, Mart 2025.
KK-59: Talat Kürekçi, Ayrancı, 1950, büyüklerinden dinlemiş, Eylül 2025.
KK-60: Mehmet Okan, ?, 1940, ilkokul, Temmuz 2025.
KK-61: Ali Oktay, Ereğli/Büyükdede, 1955, ilkokul, Eylül 2025.
KK-62: Emin Oktay, Ereğli/Büyükdede, 1944, ilkokul, Eylül 2025.
KK-63: Marziye Oktay, Ereğli/Büyükdede, 1954, ilkokul, Eylül 2025.
KK-64: Zeynep Oymak, ?, 1964, ilkokul, Nisan 2025.
KK-65: Bünyamin Öksüzoğlu, Ayrancı/Kayaönü, 1955, Eylül 2025.
KK-66: Sıtkı Özbek, Karapınar/Kayalı, 1942, tahsili yok, Nisan 2025.
KK-67: Mustafa Özbudak, Ulukışla/Şıhömer, 1969, önlisans, Ekim 2025.
KK-68: Ali Özçelik, Ereğli/Büyükdede, 1958, ilkokul, Eylül 2025.
KK-69: Leyla Özçelik, Ereğli/Tont, 1963, lise, Eylül 2025.
KK-70: Sebahattin Özdere, Ereğli/Büyükdede, 1959, ortaokul, Temmuz 2025.
KK-71: Zeliha Özdere, Ayrancı/Berendi, 1964, ilkokul, Temmuz 2025.
KK-72: Murat Özgencioğlu, ?, 1982, üniversite, Eylül 2025.
KK-73: Havva Özşenol, ?, 1947, ilkokul, Temmuz 2025.
KK-74: Durdane Paçalı, ?, 1940, tahsili yok, Temmuz 2025.
KK-75: Musa Paçalı, ?, 1949, lise, Temmuz 2025.
KK-76: Ali Parlar, Ayrancı/Kıraman, 1936, Eylül 2025 .
KK-77: Cafer Pekgöz, ?, 1977, lise, Eylül 2025.
KK-78: Ersan Renkliboya, ?, 1981, lise, Eylül 2025.
KK-79: Murtaza Sağdıç, Ayrancı/Akpınar, 1959, Temmuz 2025.
KK-80: Naziye Sağlık, Ayrancı, 1951, Temmuz 2025.

KK-81: Cumali Sarıbudak, ?, 1959, ilkokul, Haziran 2025.
KK-82: Mustafa Savran, ?, 1969, ilkokul, Haziran 2025.
KK-83: Ayşe Sirkeci, Ayrancı, 1963, Temmuz 2025.
KK-84: Doğan Solmaz, Ereğli/Büyükdede, 1950, önlisans, Eylül 2025.
KK-85: Hamdiye Şahin, Halkapınar/İvriz, 1964, ilkokul, Eylül 2025.
KK-86: Secahattin Şekerci, ?, 1970, lise, Ekim 2025.
KK-87: Şerife Şenol, ?, 1963, ilkokul, Ekim 2025.
KK-88: Abdullah Tamer, Ulukışla/Şeyhömer, 1956, ortaokul, Ekim 2025.
KK-89: Hüseyin Tanrıverdi, ?, 1956, lise, Mayıs 2025.
KK-90: Cavit Taşçı, Ayrancı, 1949, Eylül 2025.
KK-91: Fatma Taşkın, Ayrancı, 1956, Eylül 2025.
KK-92: Mehmet Tatlısu, Ulukışla/Şeyhömer, 1968, ilkokul, Ekim 2025.
KK-93: Merdimeydan Tatlısu, Ulukışla/Şıhömer, 1958, ilkokul, Ekim 2025.
KK-94: Yavuz Tatlısu, Ulukışla/Şeyhömer, 1981, lise, Ekim 2025.
KK-95: Ali Toygar, Ulukışla/Şeyhömer, 1952, ilkokul, Kasım 2025.
KK-96: Mahmut Ulusoy, Ulukışla/Şeyhömer, 1969, ilkokul, Ekim 2025.
KK-97: Necip Uygun, ?, 1933, ilkokul, Eylül 2023.
KK-98: Fadime Ünal, ?, 1952, tahsili yok, Eylül 2025.
KK-99: Halit Ünüvar, Ereğli/Büyükdede, 1958, lise, Eylül 2025.
KK-100: Fahrettin Yağız, ?, 1942, ilkokul, Temmuz 2023.
KK-101: Sebahat Yağız, ?, 1942, ilkokul, Eylül 2025.
KK-102: Fethi Yaldız, Ulukışla/Şıhömer, 1970, ilkokul, Ekim 2025.

EKLER:

1. HARİTALAR

Harita 1: Bölge Haritası

2. FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1: Abitter Dede (Ebu Derda) Türbesi

Fotoğraf 2: Abitter Dede (Ebu Derda) Türbesi Kitabesi

Fotoğraf 3: Ayran Dede Türbesi

Fotoğraf 4: Ayran Dede Mezarı

Fotoğraf 5: Bayraktar Dede Türbesi

Fotoğraf 6: Budak Efendi Türbesi

Fotoğraf 7: Bulgar Bozoğlan Türbesi

Fotoğraf 8: Cemaleddin Rufai Türbesi

Fotoğraf 9: Değirmenci Dede Türbesi

Fotoğraf 10: Değirmenci Dede Türbesinde Değirmen Taşı

Fotoğraf 11: Helvacı Dede Türbesi

Fotoğraf 12: Helvacı Dede Türbesi

Fotoğraf 13: Katran Dede Türbesi

Fotoğraf 14: Katran Dede Türbesinde Yağmur Duası Yemeği

Fotoğraf 15: Pirömer ve Adil Dede Türbeleri

Fotoğraf 16: Sütçü Dede (Mustafa Bey/Emetullah Hanım) Türbesi

Fotoğraf 17: Şeyh Ömer Türbesi

Fotoğraf 18: Şeyh Ömer Mezarı

Fotoğraf 19: Şeyh Şihabeddin Türbesi

Fotoğraf 20: Şeyh Yusuf Türbesi

Fotoğraf 21: Ziyaret Mevkiinde (Şeyhömerli Köyü) Meçhul Mezar

Fotoğraf 22: Bulgar Bozoğlan Ziyareti Afişi

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Bu yazı iki yazar tarafından hazırlanmıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için maddi ya da fikri olarak destek alınan herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişi yoktur.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmada potansiyel bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul Belgesi: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun 21.03.2025 tarihli toplantısında alınan 2025/243 numaralı karar ile ETİK KURUL ONAY belgesi verilmiştir.